

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

IV. De synodis generalibus Africæ. Nicænæ Synodus explicata. Dionysius
Exiguus emendatus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

Quod si aliquid ambiguum aut dubium emerferit, reservari jubent iudicio conventus generalis Episcoporum Dioeceseos Illyricianæ, quem vocant conventum sacerdotalem. quo etiam nomine dicebantur cœtus generales pro rebus politicis congregati. Addunt tamen in gratiam Episcopi Constantinopolitani, ne dubiæ causæ definiantur eo inconsulto, quoniam privilegiis veteris Romæ fruitur. *Omni innovatione cessante veterem statum & canones pristinos ecclesiasticos per omnes Illyrici provincias servari præcipimus. Tum (ita legit Codex Theodosianus) si quid dubietatis emerferit, id oporteat non absque scientia viri reverendissimi sacrosanctæ legis antistitis urbis Constantinopolitane, quæ Romæ veteris prærogativa letatur, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reservari.* Antiqui canones, de quibus loquitur illa lex, alij non sunt præter Nicænos; in quibus statutum est ut causæ ecclesiasticæ judicentur à synodis uniuscujusque provinciae, omni earum cognitione prorsus interdicta cuilibet alij jurisdictioni ecclesiasticæ & seculari. Hi canones haud dubiè violati fuerant in Illyrico, sive à Præfecto prætorio, sive à synodo generali Dioeceseos, quæ synodorum particularium jurisdictionem convellebat. Id autem esse verisimile suadent ea quæ sequuntur: *Tum si quid dubietatis emerferit*; id est, si tunc, quando videlicet particulares provinciae causas tractant secundum Canones, incidat aliquod dubium, definiatur in conventu generali Episcoporum universæ Dioeceseos. Explicatio illa evertit conjecturam illustrissimi Cardinalis Perronij: qui existimat legem illam fuisse latam à Theodosio per subreptionem Attici Episcopi Constantinopolitani, qui apud Principem conquestus sit de Episcopis Illyrici, qui reverentiam Attico denegabant contra antiquam consuetudinem & canones ecclesiasticos, id est, canonem tertium Constantinopolitanum, quo secundus dignitatis gradus Episcopo CP. decernebatur, quod esset nova Roma. Sententia hæc adversatur canoni quem vir illustrissimus laudat; quo nulla jurisdictio tribuitur Episcopo Constantinopolitano, sed tantum honoris prærogativa; præsertim cum nulla Dioeceseos Illyricianæ mentio fiat in hoc canone, quæ vel unica allegatio pessumdedisset consilium Attici. Sanè eò præcipue tendere videtur sententia legis ut componat jurisdictiones synodorum provincialium Illyrici ac Dioeceseos Illyricianæ; per occasionem autem Princeps, ornandi Episcopi CP. cupidus, novum jus introducit in ejus gratiam, jus nimirum relationis. Quod ea in primis de causâ fecit ut communio

Tom. II.

nem istius Dioeceseos, etiam quoad res ecclesiasticas, distraheret ab Occidente; à quo avulsa fuerat in dispositione civili, & unita Imperio orientali. Ceterum exemplum illud, è prærogativa veteris Romæ petitur, ostendit relationes causarum difficilium ad sedem apostolicam mitti consuevisse à Concilio generali Dioeceseos Illyricianæ, vel ab Episcopo Thessalonicensi, qui Exarchus Illyrici Episcopique Romani Vicarius erat. Idipsum probant epistolæ Papæ Leonis primi ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem; in quibus præcipitur ut eæ relationes fiant, si causa quæ finire non potuit in synodo provinciali, nec in Concilio dein generali potuerit terminari. Vnde præterea colligitur clausulam legi Theodosianæ insertam in gratiam Episcopi Constantinopolitani irritam fuisse, nec executioni mandatam. Sanè Concilium Chalcedonense, cum sedem Constantinopolitanam in patriarchatum eveheret, nullam ei potestatem tribuit in provincias Illyrici, quæ patriarchatui Romano semper adhæserunt, donec occasione hæresis Monothelitarum ab eo distractæ sunt circa annum septingentesimum.

III. Eam legem Photius Patriarcha Constantinopolitanus, dignitatis suæ augendæ cupidus, aliò vertit, vim apertam verbis legis inferens. Ejus quippe sensum hunc esse ait, canonica judicia ab Archiepiscopo Constantinopolitano & ab ejus synodo definienda esse. *Ὅτι τὰ ἀναφωρόμενα καὶ ἀποφασισθέντα ἐν ὅλῳ Ἰλλυρικῷ δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νόμου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κ. πῶτερος, καὶ τῶν αὐτῶν συνόδων, ἥτις ἔχει ἀποδομὰ τῶν δεξιῶν ράμνων.* Et tamen Imperator jubet ut judicia illa ferantur à synodo Illyriciana, cum consilio Episcopi Constantinopolitani. Ea nihilominus lege ejusque explicatione usi sunt Græci ad distrabendam ab Illyrico Bulgariam, ævo Photij; quæ resecta fuit à Dioecesi Romana, & subiecta patriarchatui Constantinopolitano.

IV. Sed ut redeamus unde digressi sumus, ad auctoritatem videlicet Conciliorum generalium, necesse est ut lucem materia hæc accipiat à Conciliis Africanis. Canon itaque decimus Africanus docet Concilium universale Africæ semel in anno debere fieri ad definiendas causas ecclesiasticas, ut Nicæna synodus statuit: *Confirmandum est in hac synodo ut secundum statuta Nicæna propter causas ecclesiasticas, quæ ad perniciem plebium sæpe veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur: ad quod omnes provincie quæ primas sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos delegerint, Episcopos mit-*

I i

vide supra lib. 4. cap. 1. §. 1. 2. & lib. 1. cap. 14. §. 11.

III. Card. Perron. c. 11. Replicat.

Vide lib. 1. c. 11. §. 1.

Phot. de. 12. No. 1. cap. 1.

Vide supra lib. 1. c. 1. §. 1. & 6.

vide lib. 1. c. 1. §. 1.

tant; ut congregato conventu, plena possit esse auctoritas. Vbi observandum est, opportunè admodum Afros uti canonibus Nicænis, ut generalis conventus Africæ auctoritatem firment. Quamvis enim Nicæna Synodus, si verba ejus rectè expendantur, synodi tantum Episcoporum unius provincie mentionem faciat, quæ à Metropolitana convocetur, attamen evidens est synodum quæ ex quinque aut sex provinciis conveniret minoris auctoritatis non futuram ex eo capite quodd & frequentior fuerit & illustrior. Atque adeo Concilium generale Africæ spectandum est non secundum ipsa verba canonum Nicææ, sed juxta sensum & mentem eorundem canonum. Eidem fundamento innititur secunda Synodus Oecumenica, cum Dioceseon corpora constituens, ait hinc eventurum ut causæ ecclesiasticæ tractentur in synodis provinciarum, eundem Nicænam Synodum. Hinc pariter factum ut Hincmarus Remensis Archiepiscopus, eorum patrum menti amulatus, sæpe auctoritatem Conciliorum generalium Ecclesiæ Gallicanæ deducat à Concilio Nicæno; quod ea revera sint Concilia provincialia, tamen ex quibusdam provinciis constituta. Quippe provincie cuilibet liberum est aliam convocare, juxta canones apostolicos, Antiochenos, & Constantinopolitanos. Zonaras, in commentario ad hunc canonem Africanum, qui est xxi. in ejus Collectione, cum non satis animadvertet eo loco agi de synodo generali Africæ, non autem de synodo unius tantum provincie, pravam admodum explicationem proposuit, nimirum, eo canone juberi ut Metropolitanus duos Episcopos ex comprovincialibus suis deleget, qui ejus auctoritatem in synodo illa repræsentent, tanquam Vicarij, τοποτηρηταί. Balsamo verò contextum canonis integrum non refert, sed synopsis tantum Dionysij Exigui Græcè versam; quæ docet debere Metropolitanos semel unoquoque anno ad synodum accedere, τοὺς συνόδον οἱ μητροπολίται ἑσθύνουσι. Vnde colligendum est eum canonem intelligi debere de synodo universali, ad quam Metropolitanus adeste tenentur cum legatis suarum provinciarum. Porro ope istius versionis Græcæ corrigenda est hoc modo synopsis Dionysiana: *Vt per annos singulos per omnes provincias ad Concilium Metropolitanum conveniant.* Rejiciendaque est lectio editionis Parisiensis anni MDCXXXVII. quæ ita habet, *conveniantur.*

V. Concilium autem illud universale Africæ nullas alias causas ad suam cognitionem trahebat quàm eas quæ communes erant

omni clero Africano; ceteras verò, quæ particulares erant, uniuscujusque provincie definitioni permittebat. Distinctio illa extat in canone xcvi. Collectionis Canonum Africanorum: *Placuit ut non sit ultra fatigandis fratribus anniversaria necessitas; sed quoties exegerit causa communis, id est, totius Africæ, undecunque ad hanc sedem de hac re data litera fuerint, congregandam esse synodum in ea provincia ubi opportunitas persuerit. Causæ autem quæ communes non sunt, in suis provinciis judicentur.* In eo porro consistit difficultas, quanam dicerentur causæ communes. Balsamo in commentariis ad hunc canonem ait causas communes esse illas quæ dogmaticæ sunt, & *de quibusque doctrinæ*, quas privatis opponit, id est, controversiis quæ inter Clericos aut Episcopos emergunt. Verum explicatio hæc habet adhuc aliquid difficultatis, etque non convenit cum reliquis canonibus Africanis. Certum quidem est causas dogmaticas, id est, eas quæ fidem respiciunt, primas esse inter communes. Sic Pelagij hæresis damnata est in Concilio Carthaginensi generali: de quarelatum est ad Innocentium primum. Sed aliæ quoque causæ in eum numerum referuntur, nimirum, controversiæ quæ circa jurisdictionem accensa est inter Ecclesias Africanas & Summos Pontifices, quæ in Conciliis universalibus Africæ disceptata est. Canones quorum auctoritate ordinabatur politia ecclesiastica decernebantur in Conciliis generalibus. In accusationibus verò adversus Episcopos prima causæ cognitio, prout reo libebat, ad synodum provincie deferri poterat, vel ad Concilium universale; ut patet ex canone ix. & lxxxvi. Itaque omnes illæ causæ annumerantur communibus.

VI. Quoad causas verò Presbyterorum, variant canones Africani. Quippe cxxv. ex Concilio Milevitano desumptus, eis liberum esse decernit appellare à judiciis Episcoporum suorum *ad Africana Concilia, vel ad Prælatos provinciarum suarum.* Idipsum etiam scribit Concilium Africanum in epistola ad Celestinum Papam: *Unicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilia suæ provincie vel etiam universale provocare.* Et nihilominus canone xxviii. prohibentur ne ad alios appellent quàm ad Prælatos suarum provinciarum. Varietas illa explicanda est ope canonis xcvi. quo decisio causarum quæ communes non sunt permittitur synodo uniuscujusque provincie, causarum verò communium, synodo generali, adeo ut si iudicium latum adversus Presbyterum aut quemlibet clericum in causam generalem vertatur ob in-